

VOORBEREIDING

Mens in De Maashorst

Een centrale plaats wordt bij deze activiteit ingenomen door een bezoek aan het gereconstrueerde grafveld van Slabroek. Op deze bijzondere plaats (op loopafstand van het centrum) vond men diverse eeuwenoude grafheuvels uit lang vervlogen tijden, waar onder een 'vorstengraf'. Tijdens de excursie voeren de kinderen hier diverse opdrachten uit en verkennen zo het hele grafveld. Tijdsduur (incl. wandeling heen en terug) ca. een uur.

De excursie naar het grafveld kan desgewenst uitgebreid worden met opdrachten over diverse thema's die de leerlingen laten ontdekken wat de rol is geweest van de mensen die eeuwenlang geleefd hebben in Natuurgebied De Maashorst. De natuur heeft het leven van die mensen beïnvloed en de mensen hebben de natuur beïnvloed. Deze extra opdrachten worden uitgevoerd in de buurt van het grafveld.

Keuzemogelijkheden werkwijze: er wordt tijdens de excursie gewerkt in max. 6 subgroepjes

- A De hele groep bereidt op school alleen de excursie naar het grafveld voor en voert de grafveldopdrachten in max. 6 sub groepjes op het grafveld uit **of**...
- B De subgroepjes bereiden op school bovendien ieder een ander extra thema voor en voeren tijdens de excursie zowel de grafveldopdrachten als de opdrachten van hun eigen thema uit.

Wat wordt er van tevoren van de leerkracht verwacht?

- 1 Hij/zij bepaalt of de groep
 - alleen de opdrachten op het grafveld uitvoert (A)
 - extra opdrachten uitvoert over verschillende thema's (B)

De leerkracht geeft aan het natuurcentrum door of alleen de materialen voor het grafveld moeten worden klaargezet (A) of óók voor extra thema's (B).
- 2 Hij/zij verdeelt van tevoren op school in maximaal **6** subgroepjes. Bij ieder groepje moet tijdens de excursie een volwassen begeleider zijn!
- 3 Hij/zij voert op school de 'Voorbereiding excursie grafveld van Slabroek' (zie hieronder: A) met de kinderen uit.
- 4 Als er voor de subgroepjes voor een extra thema is gekozen bereidt hij/zij ook dit met de leerlingen voor (zie hieronder: B).
- 5 Hij/zij zorgt er voor, dat tijdens de excursie **in ieder subgroepje minstens één foto toestel (of telefoon met fotofunctie)** is. Er kan eventueel een kind aangesteld worden als fotograaf. Soms moet er als opdracht een foto gemaakt

worden. Verder kan er van zoveel mogelijk interessante zaken een foto gemaakt worden, bv. om na afloop te gebruiken bij een presentatie.

A Voorbereiding excursie grafveld van Slabroek

Van tevoren op school moet het volgende gebeuren:

Bespreek:	Zoek uit:	Maak met elkaar afspraken rond het bezoek aan het grafveld van Slabroek:
<ul style="list-style-type: none">- Wat gebeurt er als iemand overleden is?- Wie is er weleens bij een begrafenis of crematie geweest?- Wie kan / wil erover vertellen?- Wat kun je doen om zo'n verdrietige gebeurtenis toch mooi en bijzonder te maken?	<ul style="list-style-type: none">- Gewoontes, gebruiken, rituelen rond overleden dierbaren, vroeger en nu, in ons land en in andere landen	<ul style="list-style-type: none">- Gedraag je respectvol, het is een begraafplaats.- Niet rennen en schreeuwen.- Loop niet óp de grafheuvels!- Neem niets mee en maak niets kapot.

B Voorbereiding extra thema's

Van tevoren op school worden maximaal 6 subgroepjes geformeerd. Ieder groepje kiest een ander thema. De thema's zijn:

- 1 Wonen in De Maashorst
- 2 Wonen bij het water in De Maashorst
- 3 Bodem en stenen van De Maashorst
- 4 Voedsel in De Maashorst
- 5 Gebruiksvoorwerpen en sieraden in De Maashorst
- 6 Werken in De Maashorst

Vervolgens werkt ieder subgroepje het eigen thema als volgt uit. De kinderen zoeken de antwoorden op de nu volgende vragen en verwerken deze informatie in een verslagje:

Wonen:

- Jagers en verzamelaars hadden geen vaste woonplaats. Waarom niet?
- Er zijn nu nog steeds groepen mensen die geen vaste plaats kiezen om te wonen. Welke groepen zijn dat en waarom trekken zij van de ene plek naar de andere?

- Waar kun je in wonen? Noem minstens 10 voorbeelden. Zoek er plaatjes van en print of knip die uit.
- Maak een lijst met de belangrijkste materialen die je nodig hebt als je nu een huis gaat bouwen.
- Welke materialen gebruikten de eerste boeren voor het bouwen van hun boerderij?
- Wat betekent het als je ergens 'een monster' van neemt?

Wonen bij het water:

- Waarom heet De Maashorst eigenlijk MAAS-HORST? (Zie www.natuurcentrumdemaashorst.nl/tentoonstelling. Kijk daar bij 'Maas'.)
- Hoe kun je zien dat er lang geleden een rivier in De Maashorst heeft gestroomd?
- Wat is een beek? Een sloot? Een rivier? Een kanaal? Een ven? Een poel? Door de natuur gevormd of door de mens?
- Wat betekent het als je ergens 'een monster' van neemt?
- Water was vroeger een belangrijke voedselbron, hoe kwam men aan vis? (Zoek op: FUIK)

Bodem en stenen:

- Wat is aarde, zand, steen, klei en wat zijn de verschillen?
- Waar kun je deze materialen voor gebruiken?
- Wat is leem?
- Wat is vuursteen?
- Waar gebruikte men vroeger vuurstenen voor? Noem minstens twee toepassingen.
- Wat betekent het als je ergens 'een monster' van neemt?

Voedsel:

- Informatie over de eerste bewoners van De Maashorst: jagers, verzamelaars en boeren.
- Voorbeelden van eetbare dingen die de eerste bewoners in De Maashorst gevonden zullen hebben.
- Waarom jagen mensen? Verschil(len) vroeger en nu.
- Als een jager een dier gedood had, wat deed men er dan mee? (Zoek minstens drie antwoorden!)
- Er zijn nog steeds boeren actief in De Maashorst. Hoe heten ze en welke product(en) leveren zij? (www.maashorstboeren.nl)
- Wat betekent het als je ergens 'een monster' van neemt?

Gebruiksvoorwerpen en sieraden:

- Waar konden de eerste mensen die in De Maashorst leefden mee snijden? Hoe maakten ze vuur? Waarmee hakten ze hout? Waarin maakten ze hun eten klaar? Maak zo een lijst met verschillende gebruiksvoorwerpen, zoek en print plaatjes en vermeld waar het voor gebruikt werd.
- Hoe maakte men voorwerpen van klei? Zoek voorbeelden.
- Hoe maakte men (later) voorwerpen van ijzer?

- Welke voorwerpen gebruikten de eerste jagers?
- Maak een print van het aller-oudste sieraad dat je op internet kunt vinden.

Werken:

- Wat waren de werkzaamheden van de eerste mensen die in De Maashorst leefden? Wat deden de jagers en wat deden de verzamelaars?
- Wat was het werk van de eerste boeren?
- Er zijn nu nog steeds boeren aan het werk in De Maashorst. Wie zijn dat en welke producten leveren zij? (www.maashorstboeren.nl)
- Hoe vingen de eerste vissers hun vissen? Wat is een fuik?
- De Romeinen zorgden ervoor dat de mensen voor geld gingen werken. Hoe ging dat en hoe zagen die eerste munten eruit?
- Maak samen een lijst met beroepen die nu in De Maashorst worden uitgeoefend.

Mogelijke verwerking na afloop op school:

Als er voor extra thema's is gekozen, doet ieder groepje tijdens de excursie iets anders! Het is leuk en leerzaam als ieder groepje na afloop van de excursie op school een presentatie geeft aan de andere kinderen over het eigen thema. Dat kan een verslag zijn, maar ook een spreekbeurt, een powerpointpresentatie, een toneelstuk, enz. Houd hier van tevoren rekening mee en maak voldoende aantekeningen en foto's.

Voor scholen die werken met meervoudige intelligentie zijn hier nog wat extra verwerkingssuggesties:

1. Taalknap: schrijf een mooie grafrede voor iemand die je bijzonder vindt.
2. Rekenknap: maak een lijst van minstens 15 (bekende) personen die niet meer leven en reken uit hoeveel jaar het geleden is dat ze zijn overleden.
3. Beeldknap: teken of maak een mooi grafmonument.
4. Muziekknop: zoek drie liedjes die bij jouw begrafenis gedraaid zouden moeten worden, print de teksten uit en beschrijf waarom je deze hebt gekozen.
5. Beweegknop: maak een mooie rituele begrafenisdans.
6. Mensknap: welke mensen zouden volgens jou na hun dood nooit vergeten mogen worden. Maak een top 10 en beschrijf waarom je deze keuze hebt gemaakt.
7. Zelfknap: beschrijf hoe jij begraven/gecremeerd zou willen worden. Hoe zou het ritueel eruit moeten zien en waarom?